

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИЧНА ПРОБЛЕМА

Стаття присвячена актуальній проблемі міжкультурного спілкування. Сьогодні це окрема галузь теоретичних знань, яка базується на комунікативному та психолінгвістичному підходах, має свою терміносистему, школи, але водночас це багатоаспектний діапазон прикладних лінгвістичних та соціолінгвістичних задач: політичне або ділове спілкування, комунікативні технології, інформаційні війни, переклад, викладання іноземних мов тощо.

Ключові слова: міжкультурне спілкування, мовна картина світу, кросскультура, прикладна лінгвістика.

Filippova N. M. Intercultural communication as the applied linguistic task. The paper considers the topical problem of intercultural communication. Today it is a separate branch of theoretical knowledge which is based on communicative and psycholinguistic approaches, it is represented by its terminological system, alongside with the potential of wide-range applied linguistic and sociolinguistic tasks: communication in politics and business, communicative technologies, informational wars, translation, teaching foreign languages etc.

Keywords: intercultural communication, language picture of the world, crossculture, applied linguistics.

«Как мир меняется!

И как я сам меняюсь!»

М. Заболоцький

Одна з актуальних проблем сьогодення пов'язана з особливостями міжкультурного спілкування в умовах глобального комунікативно-інформаційного простору: «на думку філософів, зрозуміти сучасну філософію неможливо без звернення до комунікації, її теоретичного осмислення, ролі в суспільстві» [1, с. 147]. Достатньо згадати, що міжкультурне спілкування комунікація розглядається багатьма спеціалістами як нова наукова дисципліна.

Завдяки роботам Е. Холла, з'явилося розуміння міжкультурного спілкування як процесу взаємодії культур або семіотичних об'єктів, що зробило поняття «культура» наріжним каменем у створенні міжкультурного спілкування як нової наукової дисципліни: «Culture is a technical term used by anthropologists to refer to a system for creating, sending, storing and processing information developed by human beings, which differentiates them from other life forms» [4, с. 183]. Такий підхід обумовив орієнтацію на вивчення кросс-культури, тобто засобів своєї культури для пізнання чужої, та формування нового знання як про свою, так і про чужу культуру, що призвело до розуміння специфіки вербальної комунікації, яка проявляється в залежності від особливостей культур, які представлені комунікантами, а «метафорою «носії національної культури зазвичай описують свідомість людини, яка сформувалася у процесі оволодіння певною національною культурою» [3, с. 252].

Розвиток психолінгвістичного напрямку у вивченні теоретичних засад міжкультурного спілкування пов'язаний з ідеями Л. Виготського, О. Леонт'єва про мову, мислення, мовленнєву діяльність, а також психосоціологічною теорією Дж. Міда (соціальна психологія, соціологічна школа інтерактивної взаємодії), що призвело до вивчення комунікативної діяльності окремих особистостей і цілих етнічних груп, результатом якої є виникнення нової культурної системи [5]. Ці концепції об'єднує розуміння мови як інтерактивної системи, зв'язаної з культурно обумовленою свідомістю або як нової онтології аналізу мовної свідомості, коли комунікативний акт розуміється як передача сигналів, відображаючих деяке ментальне утворення в процесі знакової активності особистостей, які співробітничать (діяльнісний підхід).

Сьогодні проблеми дозволу, заборони, стереотипних ситуацій спілкування, етикетних характеристик універсальних актів спілкування (small talk), систем стереотипів, символів, ролі мови і культури в соціалізації особистості, етнічних стереотипів, етнічного упередження, з одного боку, і мовної картини світу, когнітивного простору, концептуальної картини світу, з іншого, в центрі уваги політологів, політтехнологів, спеціалістів з менеджменту, маркетингу, філософів, соціологів тощо.

З точки зору прикладних мовознавчих завдань, які вирішуються теорією міжкультурної комунікації можна назвати переклад, викладання таких теоретичних дисциплін, як теорія перекладу, термінознавство, семіотика, когнітивне моделювання, когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія, комунікативна лінгвістика або методику викладання іноземних мов.

Наприклад, переклад розуміється як одне з центральних явищ міжкультурного спілкування, оскільки він є семіозисом комунікативної діяльності, який створює різнонаправлений і багатомірний комунікативний універсум.

Іншим прикладом використання даної теорії для практичного використання може бути створення національних терміносистем. На протязі останніх 30 років відбувалося формування концептосфери бізнесу в Україні, а тобто створення терміносистеми, яка обслуговує дану галузь знань. Виявилось, що концептуальний простір метамови бізнесу в Україні – це, перш за все, результат міжкультурної комунікації, яка в бізнес-середовищі має свою специфіку і розуміється далеко не однаково. Сам концепт *бізнес* для метамови бізнеса цей концепт означає «діяльність, яка приносить прибуток», для російськомовних або україномовних користувачів даних мов ділового спілкування асоціюється з такими ознаками: ініціативність, креативність, мобільність, ефективність, винахідливість, стратегічне мислення, тобто крім позитивних конотацій даний концепт асоціюється з можливістю «обходити» закон, використовувати всі можливі засоби для отримання прибутку.

Проблеми комунікації на природній мові взагалі та міжкультурної комунікації зокрема сьогодні цікаві не тільки лінгвістам, політологам, а і філософам, на думку яких, комунікативна філософія «є новою парадигмою в історії філософії, яка прагне подолати обмеження як філософії буття, так і філософії свідомості, надаючи величезного значення процесам комунікації, спілкування людей, організацій, етносів тощо за допомогою живої природної мови. У сучасних умовах, коли зростає роль суспільного обговорення будь-яких проблем і виникла потреба пошуку об'єктивних критеріїв досягнення консенсусу, ідеї комунікативної філософії, особливо концепція необмеженого дискурсу, для громадянського суспільства стали вкрай актуальними» [1, с. 152].

Література

1. *Бацевич Ф.С.* Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. –К.: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с.
2. *Бацевич Ф.С.* Основи комунікативної лінгвістики. – Київ; «Академія», 2004. – 342 с.
3. *Тарасов Е.Ф.* Межкультурное общение – новая онтология анализа языкового сознания // Этнокультурная специфика языкового сознания. – М., 1996, – с. 7-20.
4. *Hall E. T., Hall M.R.* Understanding Cultural Differences. Yarmouth. Intercultural Press, Inc. 1990.
5. *Mead Y.H.* Mind, Self and Society. Ed. C.W. Morris. – Chicago: Univ. of Chicago Press, 1934.
6. *Yaple P.* Achieving Understanding in Culture : A Comparative Discussion of the Traditions of L.S.Vygotsky and Y.H. Mead; The Implications of a Sociohistorical Concept of Culture and activity as its Unit of Analysis for the Study of Intercultural Communication // www.pyaple.tripod.com/index.htm, 2001.